

TELEGRAPFULU ROMANU

Nr. 6. ANULU XV.

Telegraful este de două ori pe săptămâna: joi și Duminică. — Prenumeratia se face în Sabiu la espeditorul foiei pe afara la c. r. poste, cu bani gata prin scrisori francate, adresate către espeditor. Pretiul prenumerației pentru Sabiu este pe anu 7 fl. v. a. — pe o jumătate de anu 3 fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei și pen-

tru provinciale din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumătate de anu 4 fl. v. a. — Pentru princ. și teritori straine pe anu 12 pe $\frac{1}{2}$ anu, 6 fl. v. a.

Inseratele se platește pînă în
întea orei cu 7 cr. și rul, pentru
a două ore cu $5\frac{1}{2}$ cr. și pentru a
trei-a repetare cu $3\frac{1}{2}$ cr. v. a.

Sabiu, în 19|31 Ianuarie 1867.

Unele idei pentru an. 1867.

De sub Predele 7 Ian. 1867.

Candu cetărămu necrológele anului trecutu, care de care mai jalmice și mai lamentatōre, acceptămu sa celim sî idei de viétia, idei de activitate pentru anul viitoru. Da, cetim noii atâtua prin jurnale cătu și prin alte scrisori intemplări și ocupatiunile românilor, noi acceptămu insa realizarea unor obiecte, și de aceea amintim idei referitoare la acestea idei, care, amu dori că în acestu anu sa se execute. Intr'adeveru pentru toate ramurile și specialitățile se cere dela români activitate fiindca activitatea ne este mai de lipsa, deci activitate și silintia pentru cultura, activitate și silintia în organizarea materialului, în desvoltarea națională și activitate se cere dela fia-care român în puzetiu-ne și specialitatea sea. —

Noi cei mai tineri credem ca cătu de cătu de români n'au parasită acesta idea nici în anul trecutu, de aceea, de-si a fostu elu fatalu cu cercările și loviturile lui, totusi nu ne-amu infioratua asiā aprigu. Da, politică cea sîrata a cercatu multe, a cercatu a ne imparechiă și pre noi, dar n'a reesistu. Totu acesta aliindu-se cu neindurătă mōrte ne secerara și noue pre cîmpurile batalielor atât români bravi. Lângă acești mai perdurămu pre unii literati demni din Bucovină, după care ne uitămu cu simtiri durerose. În fată acestora noi nu ne spămentămu, fiindca nu uitămu ca suntemu în lume și ca e ursita sa-si aiba valurile sele mai multu reale decătu bune, cam asiā precum se vedu și aplecările omelilor, cari n'au inca cultură înime, și asiā nici durerea omului de omu. Cu toate acestea noi déca privim în genere asupra românilor trebuie să marturisim ca ei și în anul trecutu au progresat și n'au regresat. — Si astfelu și pentru viitoru credem ca pentru progresu este fia-care în dreptu a cugetă. Multe potu veni preste anu, multe se potu executa, care nici prin minte nu ne-au trecutu, dar pentru aceea totu nu e peccat a aretă și noi nisce idei individuale pentru a căroru realizare aru și sa nisuim în acestu anu.

Ideile noastre aru și pe terenul bisericescu și scolaru, căci pe celu politicu esu din zidurile cabinelor prin care nu se poate străvedea. Asiā acelele eru fi: Dragoste și intelegeră, Sinodul, senatul scolasticu, făie scolastica și biserică, norma în privintia pereraptării cauzelor bisericescu și începeră catedralei metropolitane.

Amu disu întâiul dragoste și intelegeră, căci fără acesta nemică bunu nu pot face. Dusmanii numai cu veninul imparechiarei sa ne poate adapă și li este destulu. Intelegeră aduce dragoste și asiā inaintare, neintelegeră chiaru și într'o familie aduce ruina. Acesta se padiesce, candu dai căruia ce este alu seu, onore, stima și pretiul după insusirile lui. Casă unde socii nu da pretiu barbatului nu e linistita, adunarea fără presedinte e în cea mai mare disordine și turmă fără pastori și imprastie lupii. Asiā ingrijindu-ne totdeuna

de cele principale și ascultându de cei ce pricepu, vomu propasi. Pentru dragoste omulu mai lasă din ale sale, și pentru pace intinde mâna. Astfelu cu intelegeră ce nu se poate face? și aceea ce n'ai gândită.

Sinodu, dicem, pentru că să se organizeze Mitropolia nostra pre deplinu. Pentru că să se impacă dorintele celor ce striga Sinodu, aru și să se lucre spre a se conchiamă în acestu anu. Până aci amu priceputu ca causele politice n'au concesu asemenea adunări, ba chiaru și barbatii românilor au fostu preocupati de acestea. Déca anul acesta nu va avea incureaturi că celu trecutu, noi credem ca chiaru capii bisericesci dorescu eu mai multu zelu conchiamarea Sinodelor; densii chiaru osteză ca nu potu și în privintia acesta execută canonele, dar vrendu Ddieu a și mai linisciți sa se lucre a se conchiamă.

Senatul scolasticu; acesta depinde totu din adunarea Sinodului. Conchiamandu-se Sinodul ne-aperatu aru și să se înfintizeze și acesta. Neapăratu, că să nu mai cetim atâta invinuire asupra celor ce-su cu merite în privintia acesta, iara nu vinovati.

Făie scolastica și biserică încă pare ca n'ruse căci nu vedem. Pe aceste terene nu e de lipsa desvoltarea? Eu credu că mai multu că pre celelalte. De aceea aru și să ne îngrijim și de acesta.

O normă său legiuire de forma în performată cauzelor bisericesci. Basa pentru execuțarea loru avemu Pravilă cu Sf. canone și dreptulu canoniu, dar pentru forme, că să-mi ia forul plângere mea verbal său protocolariter, său să-mi dea voia a me aperă în fată forului, său ca membrii forului potu și să investigatori etc. n'avemu la ce ne provocă.

Apoi Catedrală! căci să înfiintiu Metropolia și nu să a înradăcinat; ne-amu bucurat și ne bucurămu de acestu daru, însa n'avemu unde să mulțiamu lui Ddieu, ca ni l'au daraită.

N'avemu adepotu care să cuprinda fii Transilvaniei și Ungariei pe cari i au impreunat moralesc metropolia; n'avemu semnul esterior alu Metropoliei nostră. Bine, ne vomu adună la Sinodul vomu și în numeru mare, unde să mergem la biserică spre a începe lucrările cu binecuvantarea Domnului? în Resinari? Său să ne împartim prin capela și bisericile suburbioru din Sabiu? Dar pe Metropolitulu, care executa ceremoniile bisericesci cele maretie, ce insuflă pietate nu-lu putemu împarti. Amu vediutu parochia fără biserică dar Metropolia fără catedrală nu. Nu, fiindu că colo su putini căroru sa sufere neputintia, dar aici șiindu toti români ortodoxi nu li se poate iertă scădere. Si intr'adeveru voci petrundietore și provocări pentru acesta au fostu mai nainte cu cătiva ani, ore de ce nu mai au resunetu?

Dorim acese, dorim zelu și contribuiri pentru că să putem vedea la finea anului aceste idei realizate. —

Evenimente politice.

Sabiu 18 Ianuarie.

Responsabilitatea ministrilor are după scirile mai dincöce a se introduce și dincolo de Laita și inca nu numai în „principiu“, ci în tota formă. Senatul imperial va să capete o astfelu de propunere. Se mai spune că și pe trăia scandalei din statutul senatului imp. (§ 13) are să dispară cu cea mai de aproape ocasiune.

Adesea se discuta cestiunea de către senatul are să remana estraordinarii său să se prefaca în ordinariu din estraordinariu. Procederea acesta se dice că aru și pretins'o și Andrassy, pentru a nu mai eu o corporație „legală“ va putea Ungaria se pacteze. O corespondință din Vienă asigura că regimul va să remana pre lângă ceea ce s'a publicat odată prin patentă din 2 Ianuarie, pentru a pre acesta o astfel de calea cea mai aptă de a fi din Labirintulu constituitionalu în care se află acum.

Press'a centralista, firesce, voméza și acum focu în contră convocării senatului estraordinari și le da toate epitetele acelor ce voru îndrasni a „frangă“ constitutiunea, abatandu-se dela patentă din 26 Fauru 1861. Barbati considerabili ince să inca pre lângă aceea centralisti declară, bă chiaru și de aceia cari declarase odata, că nu voru intra în senatul estraordinariu, pasiescă că candidati în diete și se crede, că pâna în cele din urma recunoșcendu necessitatea imperioasă, voru intra și în senatul estraordinariu. Încă poate că în diete să se facă o intorsetură în favoarea regimului.

O cor. orig. a foiei „Hrm. Ztg.“ din Vienă mai spune acum să de o desbinare între nemții de dincolo de Laita. Democratii s'a desfacut de către advocați, doctori și amplioati, pentru a advocații (Dr. Bach) au fostu vendicatorii libertății în Austria și cei ce s'a pusu acum în fruntea tendințelor centralistice inca au aplecare de a se face Bachi (ad. ministri.)

Responsulu imperatrescu datu deputatilor ung. celor ce au subternutu adresă se explică acum de unii în urmatorulu modu: „Greutățile“ accentuate în respunsu suntu, că Giuliu Andrassy nu au vrut să primește unu portofoliu ministerialu, pâna candu nu se voru termină lucrările comisiunei de săse dieci și siepte, pentru a nu va că elu să reprezenteaza propunerile regimului înaintea comisiunei. „Sürgöny“ dice că e secretu publicu, că înlaturarea greutăților, cari suntu opuse denumirei ministerialu aterna dela dieci și siepte, respectivela dela comisiunea de săse-dieci și siepte. Acestă scimus acum că lucra barbatesc. Siepte puncte le-au desbatutu și primitu. —

Scirea ce o înregistrasem să noi despre casatori'a eventuala a principelui de corona din Italia cu o archiducesă austriaca iera se ivesce. „Itali“ și ia ansa dela impregiurarea acesta să vorbește despre relațiile de vecinatate între Austria și Italia și dice, că pacea se poate sustine între aceste două state, dar nu se poate încheia alianță. Austria urmaresce planulu că să-si respune pentru perderea din anul trecutu și la asiā ceva Italia nu poate să participe, pentru a adversarii Austriei în unu astfelu de casu voru și Prussia și Russia, asiā dă două puteri amice Italiei. Cea

din urma (Itali'a) nu pote parasi alianta cu Prus-si'a atat de pretiosa pentru sine si sa se apropie de Austri'a, pentru ca Itali'a nu este Austriei obligata nici cu multiamita nici prin alte interese. Austri'a a dat Veneti'a silita inurm'a bataliei dela König-grätz si Trentinulu va veni la natiune si fara pre-tiulu unei aliantie.

„Zukunft“ are o impartasire, in urm'a carei se voru luá mesuri pentru forticarea fruntarilor imperiului. In lini'a cea dintau voru fi fruntarile despre media-nópte in Boem'a si Silesia dupa aceea cele dela media-dí in Tirolu si litoralulu cu Dalmati'a. —

Plenipotentiatii statelor nordice germane au subscrisu tratatulu asupr'a constitutiunei prussiane.

In Prussi'a nu se mai genéza ómenii a spune pe fatia despre unitatea Germaniei sub unu Imperat u germanu.

Actele de statu din Franci'a despre cari facuram si noi amintire in nrulu trecutu, foile francesc le judeca de progresu. Unu comentariu interesantu le da o fóia francesa ce apare in London si e subveniunata de Franci'a. Ea comentéza astfelu : „Dupa Sadev'a Franci'a a pronunciatu cu ventulu „compensatiune.“ Franci'a nu pote retrage acestu cuventu. Alianti'a prussiana ce se recomanda cete odata Imperatului aru fi pré scumpa cumparata candu amu si constrinsi sa-i sacrificam interesele nostre. Fara de Renu este necesse sa simu inimicu Prusciei. Imperatulu are asiá dura temeiuri constringatore pentru o reorganisatiune noua a armatei si a libertatii. Si elu pote sa se reculega si sa astepte ; au batutu insa éra, fara de a puté convinge pre cabinetulu din Berlinu despre compensatiunea cu care ni e detorius, atunci Imperatulu va alungá pre acei fanatici ai pacei, cari credu ca Franci'a lui Ludovicu alu XIV si Napoleonu va suferi o domesticire asiá injositorie. In anulu 1868 vomu avea Renulu seu resbelulu !

Scólele elementarie in Nordameric'a.

(Urmare.)

Frumséti'a localitatisloru de scóle si arangia-re loru e fal'a Americanului. Numai in unele provintie apusene suntu incaperile de scóla mici si mai strimte, in cele de orientu suntu tóte case cu cate doué trei caturi si in locurile cele mai alese si mai sa-netose, incongiurate cu ale si verdétia frumósa; apoi in orasie precum Newyork, Boston, Filadel-

fa si altele si edificie cu cete 4 caturi, in tóte acestea atatu suntu lucrurile de scóla intocmiti incátu cu totu dreptulu se potu numi palatele muse-loru. Pretutendenea vei afla ambitele largi, curate, casele nalte spatióse si luminóse, la locu uscatu si aerite. La tóte se afla antisambre. In fia-cure casa vei vedé termometru si orologiu. In tota scóla este deasupr'a si dedesuptu pelângă despartimentele de invetiamentu si cete o sala mare de 10 stangeni lunga si 257 stangeni lata, in carea se aduna elevii de se jóca seu invatia. Scólele se incaldiescu dupa metod'a cea noua prin lasarea aerului caldu, ca si in palatele imperatesci. Tota clasea are cele mai bune ventilaturi, ca aerulu sa fia toldeun'a curat. Cea mai buna apa de beutu din comana e adusa in cas'a scólei pria tóte caturile. Totu copilulu are scaunelulu si mesutia sea, de se pote apropiá si-i pote areta invetiatoriulu cele necesarie. Bancile si mesele lungi s'au espedatu de multu din scólele Nordamericane. Tota scóla si cea mai din urma scolutia are mapele necesarie si globurile, colectiuni pentru istoria naturala si alte multe obiecte pentru intuitiune, si masini de fabrica si instrumente fisicale. Toti se intrecu ca scóla loru sa n'aiba lipsa de nimic'a, ca cu atât'a mai multu sa nainteze si sporésca.

Numai orasulu Newyorcui a datu in an. 1861 la 25,000 franci pentru instrumente de invetiamentu. In Nordameric'a e pusa in lege, ca fia-care scóla sa alba bibliotec'a sea pentru baieti si pentru cei esiti din scóla, precum si pentru toti, cari vrea sa cetésca afara din scóla pe a casa. Pentru bibliotecele scóleloru fundamentale suntu anumite fonduri, cari se facu prin d a r e. In provintia Newyorcui se afla in biblioteci peste 1 milionu si jumetate bucati de cărti, dupa care vine la tota scolutia peste 1300 de bucati. Langa fia-care scóla este unu locu deschis de jucatu si gimnastica pentru véra, si pentru iérna o sala mare si indiestrata cu tóte uneltele recerute.

Astfelu staruiescu atatu pentru cultivarea mintii catu si a trupului si cauta ca in scóla sa fia tota comoditatea si placerea. Despre casele de scóla se afla in genere legea : care casa e la positiune mai buna in despartimentu si pentru scóla. In tempulu din urma s'au cheltuitu sume colosale pentru a se radicá petulindenea edificie solide de scóla. In Newyorcui s'a derimat in cesti 10 ani din urma tóte scólele cele vechi si s'au radicatu de nou si s'au radicatu inca si alte 26, dintre care fia-

care cuprinde cete 1500 - 2000 elevi. Din 1853-1861 s'au cheltuitu in acestu singuru orasiu la 8 milioane fr. pentru scóle.

Dara óre cum stau casele de scóla din Europ'a ? Unu Americanu tramisu de regimulu de acolo, ca sa cerceteze scólele in Europ'a si déca afla ceva bunu sa raporteze si sa-si intocmesca si ei astfelu scólele loru, dice despre scólele din Germania urmatorele : E mirare catu suntu aici ómenii de scóla nesciutori de legile sanetătii si a aerului prin scólele loru ; in tóte scólele e aerulu greu, de nu se pote suferi. Aerarea scóleloru consta numai in aceea, ca se deschide odata ori de döue ori pe dí usi'a si ferestrelle. Cuptórele se aprindu tóte de afara, asiá incátu nici acelu putinu aeru curat nu-lu potu folosi, ce laru capetá candu aru incaldî sobele dinlauntru. Copiii le siedu pe nisice bance lungi, ca robii in temnitie. Nicairi nu au pe lângă scóla locu de jocu pentru copii, si scólele une-ori se afla la astfelu de locuri, unde nu poti nici sa petrundi de tina si noroju. Ti vine a nu crede, ca ómeni cu mintile intregi, si invatia si cresc copiii loru proprii in astfelu de locuri cu totulu nepotrivite pentru astfelu de scopu.

In Americ'a cercetéza scóla toti baetii si tóte baetele cari au implinitu alu 5 anu, pâna la alu 16lea inclusive, prin urmare fia-care 11 ani. Ce diferintia in cercetarea scólei in Americ'a si Euro-p'a ! Nu e dara mirare pentru ca ésa toti culti.

In Americ'a sil'a de a cercetá scóla e casata, e lasata in voi'a parintiloru si copiiloru, se ingresc numai de intocmirea scoleloru si de arangiarea loru cu totu ce-i bunu, folositoru si placutu, apoi frequentarea urmeza de sine cu mare placere. Despre folosulu cercetărei scólei atât'a e convinsu fia-care americanu, pâna si celu mai din urma dileriu, incátu astadi nici unu statu europénu cu instructiunea obligatorie nu pote in proportia sa arete atât'a scolari ca Nordamerica. De exemplu vre-o cate-va numere : In anulu 1862 cercetá scóla in provinci'a Masacusetu cu 1,230,000 susflete 227,300 de copii, adeca dela 1000 susl. 182 scolari seu 1 scolaru dela 5 susflete ; in provinci'a Newyorcui cu 3,880,000 susl. 892, 500 scol. ad. la 1000 susl. 230 scol. seu la 4 susl. 1 scol.; in provinci'a Ohai la 3 susl. 1 scol. Si cum stâmu in Europ'a ? Dupa cea din urma numerare oficioasa in Franci'a cu 37 milioane s'au aflatu 4,336,000 scol. adeca dela 1000 susl. 116 scol. seu 1 scol. la 8 susl. priu urmare nici $\frac{1}{3}$ precum se afla in

FOISIÓRA.

Impartasiri dintr'unu manuscriptu, ce tractéza despre Dreptulu Canonico alu Bisericei greco-resaritene ortodoxe ecumenice.

(Urmare.)

Apostolii inca seversiau afacerile loru principiale si administrative in si prin sinóde este afara de tota indoiél'a. Asiá vedemu 1) ca ei dupa inaltiarea Domnului la ceriu s'au intorsu la Ierusalimu din muntele Eleonului si au intratu in cas'a unde locuiau ei, si petreceau acolo cu o inima, in rugaciune, si in dilele aceleia sculandu-se Petru in mijlocul loru au disu, fiindu si multimea de poporu impreuna, ca la o suta si döuedieci : „Barbati frati, se cadea a seimplini scriptura aceea, de carea mai inainte o au disu Duhulu santu prin gur'a lui Davidu despre Iud'a, celu ce s'au făcutu povatitoriu celor ce au prinsu pre Iisusu, ca numeratu era cu noi si luase sórtea slujbei acesteia ; caci scrisu este

in carteia psalmiloru : facase locasiulu lui pustiu si sa nu fia cine sa locuiésca in elu, si episcopi'a lui sa o ia altulu; deci trebuie dintre acesti barbati, cari se aduna cu noi in tota vremea — — — sa fia cu noi marturia invierei Domnului unulu dintr'acesti'a ; si au propusu pre doi, pre Iosifu, carele se chiama Varsav'a si s'au numitu Iustu si pre Mathi'a si rugandu-se au disu : Tu Dómne ! cel'a ce scii inimile tuturor, arata dintr'acesti doi pre unulu, pre carele ai alesu a luá sórtea slujbei acesti'a si a apostoliei, dintru care au ralacitul Iud'a, ca sa mérga in locula seu. Si au datu loru sorti si au cadiutu sórtea pre Mathi'a, si s'au numeratu impreuna cu cei unspredidece Apostoli. Locrarea acést'a au fostu sinodulu dintau alu apostoliloru. 2) Facendu crestinii elini gâlcéva in contra crestiloru jidovi, ca si cum veduvele loru aru si fostu nesocotite la impârtirea mileloru, apostolii au chiamatu multimea invatiaceiloru, si le-au disu loru : Nu este cuviosu, ca lasandu noi cuventulu lui Ddieu sa servim meseloru; socotiti dreptu aceea fratiloru ! dintre voi siepte barbati plini de duhulu săntu si de intielepsiune, pre cari sa-i punem preste trépt'a acést'a, iara noi intru rugaciune, si slujb'a cuventului vomu petrece. Si au placuta cuventulu inaintea a tota multimea, si au alesu pre Stefanu,

Prochoru, Filipu, Nicanoru, Timonu, Parmen'a, si pre Nicolau, pre cari i-au pusu inaintea apostoliloru si acesti'a rugandu-se si-au pusu mâinile preste ei, si cuventulu lui Ddieu crescea, si numerulu invatiaceiloru se inmultiá forte la Ierusalimu. Locrarea acést'a a apostoliloru se facuse in sinodu si ne presentéza sinodulu alu doilea alu apostoliloru Domnului. 3) Pavelu si Varnav'a calatorindu din Antiochi'a in Ierusalimu, si intielegandu, ca óre care invatia pre crestinii din Iude'a, ca nu se voru mantui, déca nu se voru tâia impregiuru, si ca din acést'a s'au făcutu pricire iutre crescinii, cari din iudaismu si paganismu s'au intorsu la crestinatate, si fiindu rugati ei de cătra mai multi, ca sosindu la Ierusalimu, sa propuna spre deslegare intrebarea acést'a, au venit u ei la Ierusalimu, unde au fostu primiti de cătra adunare si apostoli, si de cătra batrâni si au spusu loru, căte au făcutu Dieu cu ei si cum au deschis pagâniloru, usiá credinție ; si iara s'au sculatu óre-care din eresulu fariseiloru, care crediusera, dicendu, ca trebuie ai tâia impregiuru si a poruncí sa padiésca legea lui Moisi si atunci s'au sculatu Apostolii si betrâni sa védia de cuventulu acest'a. Si dupa ce multa cercare s'au făcutu si Petru, Pavelu, Varnav'a si Iacobu au deslusit intrebarea pusa, ca adeca nu

America, socotindu aici toti solarii, pe candu in Americ'a s'a computat numai cei din scólele primarie. La noi in Austri'a suntu anii pentru scóla prescrisi dela 6—12, prin urmare vine dela 1000 sufl. 100 scol. Din acesti'a luanu afară unele locuri pe aera de abia mergu $\frac{1}{2}$ séu $\frac{2}{3}$ parte si nici atati'a, asiá incátu dela 1000 sufl. abia vei afla ca cercetéza scóla 25 pâna la 35 scol. adeca cam la 40 sufl. 1 scol; apoi si dintr'acesti'e raru se afla cari se continua pâna ce implinescu alu 12lea anu, ci din neghiobi'a parintiloru si neinteresarea unor preoti, iau pe bietulu scolariu inca din alu 9lea anu, candu aru si sa invetie ce-va, fiindu mai marisoru, si lu intrebuintieza la diverse lucruri, fâra picu de ingrigire pentru viitoru. De aci apoi si urmârile cele ne'ncungurabile: prosti'a, seraci'a si proletariatulu celu de vaeratu in tierile nostre, precum si tote reale atâta in privint'a intereseelor materiale cătu si morale si politice.

In Americ'a se cercetéza scóla fâra plata. Pâna decurendu era acolo dôue feluri de scóle, pentru seraci fâra plata si pentru avuti cu plata. Se platea o sumulitia cugetandu dupa datin'a europeana; ca parintii si voru tramite cu atâta mai bucurosu pruncii sei la scóla, déca se platesce. Insa vediendu Americanii ca acésta in praca nu se adveresce, numai decâtua s'a casatu acestu asiediamentu cu totulu, că nu prin acésta sa se nasca si creșca diferite clase de cetatieni, ci crescendu seraci si avutii toti la olalta sa se desradacineze acelui prejudiciu, că cum cutare aru si mai bunu séu mai alesu ca e a cutâruia séu a cutâruia, sugrundu-se deoparte orgoliulu, éra de alt'a inviuia si sa se nutresca simtiulu de egalitate. In unu statu că alu nostru dice Americanulu sa se adape copiii fâra deosebire si fâra nici o plata la lumin'a sôrelui; apoi a le da spre acésta ocasiune, ast'a e prim'a datorintia a statului, caci lui I face acésta celu mai bunu servituu.

In scólele primarie séu elementarie Nordamericane se invatia că preste totu loculu mai antâiu a ceti si scrie, a socotii si in urma conceptulu si purtarea protocóelor, istoria si geografia că unu ce neaperatu pentru unu poporu care se occupa cu celu mai intinsu negotiu din lume asiediatu fiindu intre dôue tieri că Europ'a si Asi'a; pe lângă acestea se invatia si elemente de geometriâ si desemnui, economia si industria, fisiologia si di'etica, din astronomia si fisica, mai vertosu mechanic'a, drept-

tulu constitutionalu si music'a. Asia dara si in asta privintia ne-a intrecutu Americ'a. Dieu l unde e scopulu că poporulu intregu fâra deosebire se inaintează cătu de multu, si unde se cercetéza scóla dela a 5 17-lea anu suntu tote cu putintia. Scóla loru primaria e mai buna că a nostra reala séu gimnasiala, cu deosebire ce atinge de practicabilitate, nu i se poate asemenea nici pe departe vre-o scóla de ale nostre. La ei si este scóla elementara totu, in ea invatia si se cultiva avutii si seraci; multime din barbatii loru cari suntu antestatatorii cetâtilor si provincioru nici n'au vedutu alta scóla. Scóla elementara trebuie dara sa-i invetie acelle scientie, ce suntu neaperatu de lipsa in o tiera, unde sufragiulu universalu (unde toti votâza) e dreptu comunu, si unde fia-care trebuie sa-si motiveze votulu seu — in o tiéra, unde personele cele dintâiu, ce servesc statului si au in mâni afacerile lui n'au vedutu alte scoli, unde lucratori si meseriasi, cum a fostu Lincoln, acum Johnson, devinu in loculu imperatilor si regilor, ad. capu statului si se si aréta demni de astfelu de demnitati inalte. Ce atinge g i b a c i a p r e d a r e i obiectelor de invetiamentu popularu a devenit in Americ'a la o astfelu de perfectie, incâtu bateii de 10—13 ani facu in tote predilecile obiecte progresse suprindiatore. (Va urmá.)

Sabiiu 19 Ian. In septembra venitóre, luni, se voru incepe esamenile semestrale in Institutulu nostru archidiecesanu pedagogico-teologicu. Programulu, din care sa se pota vedea urmarea esamenelor din obiectele ce se propunu, lu vomu impartasi in nrulu venitoriu.

Principatele române unite.

Alteti'a Sea Regala, parintele Domnitorului s'a alesu deputatu la Tergoviste. Mare manifestare si entusiasmu, vechi'a capitala a Romaniei iluminata splendidu! musice pe strade.

Bucuresci 10/22 Ianuariu. Intre diferitele proiecte de legi ce s'a supusu camerei in cursulu sessionei actuale de catra ministrii se ofita of unu proiectu alu Dlui ministru de finantie Mavrogheni, pentru fondarea unui orasius liberu pe proprietatea statului Tatar-Bunar in districtulu Bolgradu.

Acestu orasius sa primesca numele de orasius Carolu, (pentru ce nu Carolin'a? R.) dreptu suvenire la acea persóna inalta, prin care s'a fon-

datu dinasti'a din famili'a Hohenzollern, in Romania.

Asupra pozitunei acestui orasius nou precum si asupra motivelor pentru fundarea lui cuprinde raportulu Dlui ministru de finantie urmatorele:

Unul dintre cele mai principale puncturi de trecatoré din Russi'a in România partea Besarabiei reincorporata este si punctul Tatar-Bunar asiediatu pe proprietatea statului român, si care vine fatia 'n fatia cu orasulu ce porta acelasi nume remasu pe teritoriul rusescu. Importanta acestui locu este provocata chiaru prin situatiunea sea geografica, care vine in apropiare cu Dunarea si de partare de porturile Mărei Negre servindu acestu locu ca punct de importatie si esportatie in orientu a tuturor cerealelor si unei insemnate părți de manufatura din vecinele provincii ale Russiei. Astadi acestu locu este nepopulat si pe densulu nu se afla vre-o magazie sau vre-o alta incaperie, in care comerciantii ce impoarta si esporta mărfuri sa aiba unde ale adaptati, aceea ce provoca o insenata piedeca si paguba numai comerciului tierei, dara si tesaurului publicu prin perderea impositului vamalui ce aru trebuise ia candu operatiune'e comerciale aru luá o desvoltare mai intinsa.

Pentru fondarea acestui orasius sa se deosebesca 300 pogone si sa se imparta dupa unu planu anume in părți, si aceste sa se venda la persone particulare. Pretiulu unui asemenea locu de casa de 12 stangeni latu si 20 lungu sa fixatu la 20 galbeni.—

Din siedinti'a Senatului dela 17 Dec. a. tr. insemnatu discursulu Em. Sele Metropolitului primatu alu Romaniei prin care a espusu in unu modu forte detaliat starea cea trista in care se afla biseric'a in România.

"Biseric'a", disse intre altele betrânlui Principale bisericei, "deplâng prin organulu meu, lipsa asiediamintelor religiose pentru instructiunea clerului, amesteculu puterei civile in atributiunile spirituale, violatiunea canonelor si dogmelor prin usulu ordonantilor, insusirea jurisdictiunei religiose, ingerintia in materii de ordine si de disciplina, returnarea fundatiunilor pioste dela adeverat'a loru destinatiune." —

Siesinti'a dela 2 Ianuariu 1867. D. Bolliacu anuntia ca voiesce a face o interpelare in privint'a căthielor fostului domn Cuz'a ce nu s'a publicat pâna acum si care, dupa Domn'a Sea, trebuie publicate. Se anuntia ca comisiunea budg-

este de lipsa, că cei trecuti din paganismu la crestinatate sa se taia impregiuru, caci ajunge, déca sa voru infrenâ de pangaricionele idolilor, si de curvia, de sugrumatu si de sângue. Dupa aceste au aflatu de bine Apostolii si betrânlui impreuna cu tota adunarea, se aléga barbati dintre ei, si sa tramita la Antiochi'a cu Pavelu si cu Varnava', si au tramisu pre Iud'a, celu ce se numesce Varsava', si pre Syla barbati povatitorii intre frati, scriindu cu mânilor loru acestea: Apostolii si betrânlui si frati, celor ce suntu in Antiochi'a, Siri'a si Ciliicia fratiloru celor din pagâni, bucuria! Fiindu amu auditu, ca ore-cari dintre voi esindu, v'au turburatu pre voi cu cuvinte, slabindu susfletele vostre, dicendu sa ve tâiai impregiuru, si sa tîneti legea, caci nu le-amu poruncitu. S'a pârputu noue adunati fiindu impreuna, a alege barbati si a tramita la voi cu iubitii nostri Varnava' si Pavelu, omenii cari si-au datu susfletele sele pentru numele Domnului nostru Iisusu Chistosu; dreptu aceea amu tramisu pre Iud'a si Sil'a, cari si ei cu cuventul voru spune vóu aceleasi; ca mai multu nici o greutate sa nu punemu preste voi, fâra numai aceste de lipsa, ca sa ve infrenati de cele jertfite idolilor, si de sângue si de sugrumatu si de curvia padindu-ve pre voi, bine ve-ti face; si ti-

sanatosi! Deci acesti'a ducendu-se au venit u Antiochi'a, si adunandu multimea au datu carteia si cetindu-o si bucuratu pentru mangaierea, si Iud'a si Sil'a fiindu si ei Proroci cu cuventulu multu au mangaiatu pre frati, si iau intâritu. — Din povestirea acésta biblica urmâda, ca si afacerea acésta a Apostoliloru au fostu in tipu sinodalu, la care afara de ei au luat partea si betrânlui cu tota adunarea. Aceste trei sinode apostolesci dovedescu convingerile Apostoliloru, cari si le-au facut ei din invatiaturile si lucrările Mantuitorului in privint'a ocârmuirei bisericei, pentru vedea cum ei deplinesc nu unilateralu, ci in sinodu prin alegere loculu lui Iud'a vendicatorului, loru fostu confrate; cum prejudeca in sinodu nemultamirea unor in privint'a neimpartâsrei din milostenia, si cum ei desbatu in sinodu intrebarea tatiatore in creditia si in obiceiurile si moravurile crestinilor din acei tempi, si in fine cum ei nu singuri, ci cu intervinerea betrânilor si a multimei crestinilor severiesc aceste probleme. Si pentru aceea trebuie sa se considere aceste sinode apostolesci de indreptariu pentru toti seculii in obiecte dogmatice, administrative si filantropice bisericesci, déca vremu sa o sustinem in originalitatea si genuinitatea sea primitiva, pentru alcum urmandu si facenda

vomu degenera din crestinatate si neobservandu cele din Evangeli'a lui Christosu si cele din faptele si scrierile Apostoliloru vomu parasi positivitatea cretinismului, si deodata numai ne vomu pomeni pre terenulu alunecosu si pagubitoriu alu rationalismului speculativu, carele lasa pre omu, omu, dara nu-lu face si cretinu.

Noi aci intrerupem espunerea desvoltarei graduale a institutului sinodalu in Biseric'a nostra pre tempulu celoru dintâiu trei seculi ai cretinismului, caci aceea se tine mai de aproape de istoria generale a Bisericei si de istoria speciala a Sinodelor. De aceea trecem la Sinodele ce s'a titluu dela secolulu alu IV pâna la alu IX carele infatisieza causele binecuvantate, care au datu ansa la aducerea canonelor, fâra vatemarea celoru din sănt'a scripture, si care reprezentă legislatiunea, ce este in deplin'a valore pâna si astazi in integră nostra biserică ecumenica, unde ea nu se impedece in vieti'a sea din partea Statului politicu si domnesce libertatea religiunaria in intelestul celu adeverat.

(Va urmá.)

tarla n'a putut termina lucrarea sea si mai cere
doue dile, cerandu totu deodata suspenderea lucră-
rei Camerei in siedintie publice D. N. Ionescu si
Dimitrie Ghic'a combatu acesta propunere, cerandu
a se desbat legile financiarie.

Monitoriul publica unu decretu domnescu
prin care D. Ministrul de finantia este autorisatu cu
stringerea veniturilor si ordonantiarea cheltuieli-
lor dupa budgetulu anului 1866, pana la votarea
budgetului exercitiului 1867.

"Romanul" atrage atentiunea Guvernului a-
asupra celor doue calamitati de cari este ame-
nintiata Capital'a si chiar tiéra intréga: adeca
inundatiunea, ce crese pre fia-care si fomeata,
dicindu ca dejá unu mare numar de sate suferu
de lips'a de hrana, si ea déca nu se voru luá in
curendu mesuri, fomeata va bantui o mare parte a
tieriei.

Varietati.

** Ministrul de finantia contele Larisch,
si-a datu dimisiunea.

** Guvernul Transilvaniei in siedint'a din
17 Ian. c. spune "K. K.", au decisu ca sa re-
monstreze in contra legei celei noue pentru intre-
girea armatei.

** Comisiunea guberniala in
Turda se ocupa de tempu mai indelungat cu re-
visiunea socotelelor comunali. Cass'a alodiala de
acolo dela 1848 incóce au avutu venitul totu mai
putin cu tóte ca de atunci in cõce s'a deschis
o suma de isvor de venituri. In tempulu din urma
venitulu fu 15,000 fl. v. a. pre candu dupa soco-
telele cercetate aru esf venitul anualu de 40,000
fl. v. a. —

** Alegeri dietali in Bucovina. "Zkt" spune, ca in Cernautiu romanii
au formatu unu comitetu centralu pentru alegeri
si au statoritu candidati pentru tóte cercurile de
alegeri. Cu mirare observa la acestea, ca despre
activitatea rutenilor din Bucovina nu afia nimic'a.

** Primatele celu nou in Ungaria. Dupa "Wanderer" Episcopulu din Rabu
Simore denumitul de Principe-primate alu Un-
gariei. Denumirea acésta are si o însemnatate
mare politica, pentru primatele nu e numai o ca-
petenia bisericésca pentru romano-catolicii din Un-
garia, ci e totu odata dupa legile tierii in lips'a
unui palatinu, pre cátu regele e neincoronatu, si
locu tiitoriu palatinului; elu e priveghioriulu, a-
supra drepturilor regatului si mijlocitoru intre
corona si tiéra, pastratoriulu celu mare alu sigilu-
lui Ungariei, si comitele supremu alu comitatului
Strigonului; elu e membru alu locutiintei regie
unguresci, judetiu la tabla tribunalului superioru
al tierii si tabla septemvirala si denumesce la
tabl'a regescă doi judecatori; elu e acela, carele asi-
za coróna stului Stefanu pre capulu regelui, pre lângă
aceste elu e unulu din cei de frunte patres (pairs,
parenti) si proprietari mari de pamentu in Ungaria.
Simore unu omu populariu. Elu si-a incep-
putu carier'a ca capelanu, si la 1857 in etate de
ani 44 ajunse Episcopu, Densulu au intemeiatu
fórti multe institute, au didit multe biserici intre
cari si unu domu la resiedint'a sea episcopală si
pre unele le-a dotat cu fonduri; iara cas'a lui e
totudeun'a deschisa tuturor lipstilor. In conve-
rsatiune se pórta ca unu omu de spiritu si cu af-
abilitate. E unguru cu sufletu si trupu si doresce
libertatea legala a tierii in armonia cu indivisibili-
tatea monarhiei.

** Furturi multe de vite cornute
se intempla, dupa cum ni se asicura, prin pregiu-
rul Sabiiului.

** Despre o faptă crudelă seversita
in Bistritia inca in anulu trecutu de cătra unu ce-
taténaru sasu de acoło spune "Idök Tan." cam ur-
matorele:

In primavera anului trecutu fu arestatu ce-
taténulu si maestru curelariu N. N. pentru ca
diuse in prepusu de a fi omorit pre mum'a sea,
dera fiindu ca elu n'a marturisit nimic'a fu elibe-
ratu. Eredii femeei omorite au vendutu de a-
tunci cas'a iara unu chiriasiu ce s'a asiediatu in
casa desiertandu grajdulu ce se tine de curte de
unele altele ce inca se mai afla dela eredii femeei,
au datu de armele de omoru ascunse in grajd si
uitate acolo. Aflatoriulu, armele acestea le a si
predatu numai decat judecătoriei. Numitulu ceta-
tiénu fu arestatu de nou si recunoscu securea ce
i se presentă de a sea si in fine ca elu a fostu
criminalulu. In ceealalta diminetă insa lu sfara
sinucis in prisone. Acum era sa se ingrōpe.
Presbiteriulu a decisu ca sa se ingrōpe in cimete-
riulu comunu, dara unde-va de o lature, si asiá
sera pre la inmurgitul condusera nisce gendarmi
spre cimeteriu. La intrarea cimeteriului se aflau
insa vre-o 500 cetăteni inarmati cu felii de felii
de instrumente, protestandu ingroparea unui atare
criminalistu intre ceilalti morti. Sieriulu fu adus
iara la curtea sfatului. In piata se adună multime
de poporu si unu amplioiatu alu magistratului abia
au pututu aliná tumultul. A dou'a si s'a tinutu
o adunare generala in carea s'a decisu ca sa-lu
ingrōpe in loculu perdiarei (la furci) si asiá s'a
si intemplatu.

** In 26 Ian. n. se esecută sentinta de
morte a lui Nagy Lajos din Gyergy Remete,
prin fune. Condemnatulu s'a facutu vinovatul unei
ucideri impatrante. Pana in momentulu din urma
spera iertare si de aceea au mersu cu presenția
pana la loculu de esecutie.

** Plute pe Muresiu in Ianu-
ariu nu s'a mai pomenit de 50 de ani, dar in
estu anu a fostu.

** Russia si Cretenii. Din Pe-
tersburg s'a tramsu nu demultu dela unu comitetu
pentru ajutorarea crestinilor din Cret'a 6000 de
ruble.

** Botezulu Domnului la Bucu-
resci, se celebră la 6 Ian. ou solemnitate. In
acesta se sfintiesc apele riurilor, dupa cum se
scie, spre aducerea aminte a botezului Mantuitoru-
lui nostru Iisus Christosu. La aceasta ceremonia
a binevoitoi a asistă M. Sea Domnitorulu. Em. Sea
Metropolitulu Primatu asistat de unu cleru forte
numerous a celutu slujba pe malurile Dambovitiei.
In curtea apeductului se facuse spre acestu scopu
unu cortu si nisce trepte acoperite cu covore ducéu
la riu. Dupa terminarea actului bisericescu la care
au luntu parte si demnitarii residentiei precum si
unu publicu numerosu M. Sea se duse calare in pié-
ti'a teatrului unde tinu un'a revista asupra guar-
dei civice si garnisonei de aici. Dupa aceea M. Sea
se duse in palatu.

Concursu.

Pentru intregirea statuielor vacante de invetia-
tori in comunitatea greco-resaritena Racasd'a ce e-
ste ingremiata inclitului comitatului Carasiului si
protopresbiteratului greco-oriental român alu Bi-
sericei albe, prin acésta se scrie concursu.

Cu aceasta statu suntu impreunate urmatore-
le emolumente anuale:

- a) in bani gat'a : 120 f. v. a.
- b) in naturale : 25 metri de grâu, 25 metri de
cucuruzu, 100 ponti de sare, 100 ponti de lardu
25 ponti de lumini, 10 orgii de lemn, 4 jugere
pamentu de semenatura si quartiru liberu.

Doritorii de a ocupá acestu postu de in-
vetiatori voru avea inzestră petituniile loru con-
cursuale, timbrate dupa cuvintia, cu estrasulu de
botez, cu atestatele despre absolvirea cu sporu

unu a cursului pedagogicu in Institutulu preparan-
dialu din Aradu, apoi despre servitul de pana
acum a si portarea loru morale si politica, si ast-
felui inzestrare le voru substerne Venerabilului Con-
sistoriu dreptu maritoriu alu diecesei Caransebesiu-
lui pana la 15 Februarie cal. vechiu 1867.

Caransebesiu 29 Decembre 1866.

Consistoriulu diecesei Caransebesiane.

Nr. 47—3

Concursu

Prin acésta se publica tuturor Invatatorilor
si preparandilor, cumca pe statiunea invatatorésca
româna din Feniacu, indiestrata cu veniturile anu-
ale de 126 fl. v. a. 3 jugere de aratura, 1 jugere
de livade, $\frac{1}{2}$ jugerere de grădină, 60 chible de
grâu, 80 ponti de sare, 100 ponti de clisa, 25
ponti de lumini, 6 stângini de lemn si cortelul li-
beru — se deschide prin acésta concursu pre lângă
terminulu dela intai publicare de patru septembani,
pana candu doritorii de a cuprinde acestu postu
suntu avisati a substerne acestui consistoriu dieces-
eanu recursurile sele cuvintiose timbrate si pro-
vediute cu estrasulu de botezu, cu adeverintele des-
pre sciintiele absolute, despre servitul de pana
aci, si despre purtarea sea morală si politica.

Din siedient'a Consistoriala scolastica in Timi-
șoara in 15 Novembre, 1866 tinuta.

Dreptumaritoriu Consistoriu Temisianu.

Nr. 6—1

Concursu.

La scola populara din opidulu Feldiora in
districtulu Brasiovului, sa cere unu Invatatoriu
pentru clas'a I, cu salariu anuale 100 fl. v. a. din
cas'a alodiala, si 40 xr. dela totu scolariulu, pre-
cum si quartiru liberu.

Doritorii de a ocupá acestu postu vacantu,
sa-si inainteze la subsrisulu cererile loru timbrate,
si prevediute cu atestatul de botezu, de moralitate,
si de studiele gimnasiale seu pedagogice, pana la
1 Februarie a. c. st. v.

Brasiov in 12 Ianuarie 1867.

Ioann Petricu

Protop. si Insp. distr. de scole.

Nr. 2—2

Edictu.

George Radu din Crihalma in comitatulu Albei
superiore, in Transilvania, care mai bine de trei
ani si au parasit cu necreditintia legiuia sea mu-
iere pre Ann'a Georgie Micu, si pribegesce in lu-
me, se provoca ca in terminu de 3 luni sa se pre-
sentedie inantea subsrisulu foru matrimoniale,
caci la din contra, procesulu divortialu asupra-i por-
niu, se va decide si fara densulu, in intiesulu
prescriselor SS. Canone bisericesci. — Hasiufaleu
in 7 Ianuarie 1867.

Forulu matrimoniale gr. res. alu Tratului
protop. alu Palosiului.

Ioann Gheaja,

Admin. protopopescu.

I. B. Misselbacher et Fii in Sa-
biu si recomanda depositele loru de torturi de
bumbacu, albe si colorite (vapsite) rosii si veneti
unei favorabile cautari. Vinderea se face en gros
et en detail, in piati'ea cea mare nr. 327.

MUNTELE DEALULU NEGRU alu Domnului
Budisteau din Bucuresci, care monte sa
afila in apropiere de Turnu-rosiu, se da in arenda
dela Sf. George anulu acesta pe 5 sau mai multi
ani, si se si vinde pentru veci (ohavnicu). Doritorii
se potu adressa la acesta Redactiune spre a
priimi informatiuni mai de aproape.